

Ranskankielistä sarjakuvaa yläkoululaisille Turun kaupungin Elämyspolulla

Liisi Filppa ja Milla Luodonpää-Manni

Ingressi

Ranskassa sarjakuvaa arvostetaan yhdeksäntenä taiteenmuotona (*Le 9ème Art*) ja menestyksen taustalla on mm. kirjakauppojen, kustantamojen sekä yleisön arvostus yksittäisiä sarjakuvataiteilijoita ja heidän kynänjälkeään kohtaan. Turun yliopiston ranskan oppiaineen tarjoamalla opetustuokiolla sarjakuvia tehdään vähän tutummiksi myös Turun kaupungin Elämyspolku-toimintaan osallistuville peruskoululaisille. Sarjakuvien kautta voidaan lähestyä ranskankielistä kulttuuria sekä itse kieltä kiinnostavasta ja hauskasta näkökulmasta ja toivottavasti samalla lisätä kiinnostusta niitä kohtaan.

Elämyspolku vie oppimista luokkahuoneen ulkopuolelle

[Elämyspolku](#) on perusopetuksen aikana toteutettava Turun kaupungin sivistystoimialan suunnitelma, jonka tarkoituksena on tukea opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja tutustuttaa oppilaat kaupungin kulttuuritarjontaan, luontokohteisiin ja yrittäjyysmahdollisuuksiin. Elämyspolun toiminnassa oppimista viedään säännöllisesti luokkahuoneen ulkopuolelle ja monet yhteistyötahot, kuten kirjastot, museot, teatterit, liikunta- ja luontokeskukset sekä erilaiset yritykset, yhdistykset ja seurat, tarjoavat koululaisille räätälöityjä monimuotoisia oppimiskokonaisuuksia. Tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen osallistuu Elämyspolun toimintaan noin kolme kertaa lukuvuodessa. Elämyspolku syntyi, kun sen edeltäjät Kulttuuripolku, Yrittäjyyspolku ja Ympäristöpolku yhdistyivät syksyllä 2016.

Turun yliopiston ranskan oppiaine on osallistunut Elämyspolun ja sen edeltäjän Kulttuuripolun toimintaan ainakin vuodesta 2009 alkaen. Opetustuokioiden tavoitteena on herättää ja vahvistaa kiinnostusta ranskan kielen opiskeluun sekä antaa positiivisia elämyksiä ranskan opiskelusta. Oppiaineen toteuttamalla opetustuokiolla peruskoulun oppilaita tutustutetaan ranskan kieleen ja kulttuuriin sekä ranskankieliseen maailmaan elämänmakuksella tavalla. Aiheita lähestytään muun muassa sarjakuvan, musiikin ja muiden taidemuotojen kautta. Samalla oppilaat pääsevät käyttämään ranskaa luokkahuoneen ulkopuolella.

[Opetustuokioita](#) tarjotaan lukuvuonna 2017–2018 ranskankielisestä sarjakuvasta sekä ranskankielisestä maailmasta. Aikaisempina vuosina opetustuokioiden aiheena on ollut myös ranskalainen elokuva. Kohderyhmiä on kaksi: 3.-7. luokkien oppilaat, joilla ei tarvitse olla aikaisempaa ranskan kielen taitoa ja 8.-9. luokkien ranskan kielen valinnaisten ryhmien oppilaat. Toistaiseksi kaikki tilaukset ovat kuitenkin tulleet yläkoulun ranskan valinnaisilta ryhmiltä. Opetustuokioita tilataan etenkin lukukausien loppupuolella, ennen koulujen joului- ja kesälomia, jolloin vierailut on helpointa sovittaa koulutyöhön.

Aluksi opetustuokioiden suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi ranskan oppiaineen henkilökunta, mutta toiminnan vakiinnuttua vastuuta on siirretty yhä enemmän opiskelijoille. Opiskelijat saavat opetustuokioiden suunnittelusta ja pitämisestä hyvää kokemusta sekä tilaajakoululta pienen rahallisen korvauksen, joka on voitu jakaa useamman opiskelijan kesken. Esittelemme tässä kirjoituksessa kokemuksia keväältä 2017, jolloin Puropellon koulun 8. luokan valinnainen ranskan ryhmä tilasi opetustuokion ranskalaisesta sarjakuvasta. Opetustuokion suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi fil. yo. Liisi Filppa.

Kokemuksia opetustuokioiden suunnittelusta ja toteutuksesta (Liisi Filppa)

Elämyspolun ranskan opetustuokioiden tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat ranskankieliseen kulttuuriin ottaen samalla huomioon eri-ikäiset ja -tasoiset oppijat. Tämä tuo haasteellisuutta opetustuokioiden suunnitteluun, sillä oppimistehtävien tulee olla muokattavissa eri-ikäisille sopiviksi sekä lisäksi tulee huomioida oppilaiden aikaisempi ranskan kielen taito. Tästä syystä opetustuokioiden rakenteeseen lisättiin erilaisia tehtäviä, joita voidaan käyttää kohderyhmän taso huomioiden.

Sain pitää toukokuussa 2017 Puropellon koulussa yhden opetustuokion ranskankielisestä sarjakuvasta 8-luokkalaisille oppilaille, jotka olivat aloittaneet ranskan opiskelun samana lukuvuonna. Oppilaita oli kyseisessä ryhmässä 10, ja heidän ranskan kielen opettajansa seurasi myös tuokiota. Yksi opetustuokio kesti 2 oppituntia. Tälle ranskan ryhmälle oli siinä mielessä helppo pitää tunti, sillä he olivat jo motivoituneita oppimaan ranskaa, koska kieli oli heillä valinnaisena aineena, ja heillä oli ranskasta jo pohjatiedot.

Tunnin aluksi kerroin, kuka olen ja kyselin myös hieman oppilailta, keitä he olivat ja miksi he olivat aloittaneet ranskan opinnot, jos siihen jokin erikoinen syy oli. Useimmat olivat kiinnostuneet ranskasta kielenä, toisia vanhemmat olivat kannustaneet valitsemaan sen, ja eräällä oppilaalla oli lisäksi kaksikieliset vanhemmat. Koska oppilaat lukivat jo ranskaa, käytin alkuesittelyissä ensin ranskaa ja sitten suomea, ja yritin saada oppilaat sanomaan sanasen myös ranskaksi. Kerroin ranskaksi selkeästi artikuloiden, kuka olen ja kysyin, voisivatko he kertoa, keitä he olivat ja ehkä vielä, mistä sarjakuvasta he pitivät. Tämän jälkeen suomensin sanomani ja annoin heille esimerkkilauseen ranskaksi. Tilanne oli varmasti hieman jännittävä, sillä en ollut oppilaille entuudestaan tuttu eikä välttämättä tunnin aihekaan, mutta he esittelivät itsensä hienosti ranskaksi.

Kun kerroin tunnin aiheen ja kyselin, oliko oppilailla tietoa sarjakuvista tai mistä sarjakuvista he pitivät, heillä ei aluksi vaikuttanut olevan paljon kokemusta ranskankielisistä sarjakuvista. Esiteltyäni muutamia tunnetuimpia sarjakuvia, kuten Asterixin, Tintin, Smurffit ja Lucky Luken, he kuitenkin yllättyivät, että niin monet heidän tuntemistaan sarjakuvista olivatkin alunperin ranskankielisiä. Tämä seikka minulla oli mielessäni valitessani sarjakuvia, sillä ajattelin sen lisäävän mielenkiintoa aihetta kohtaan, kun hahmot ovat heille jo hieman entuudestaan tuttuja. Toivoin kuitenkin pystyväni syventämään oppilaiden tietoa ja antamaan heille jotain uutta aiheesta kertomalla esimerkiksi sarjakuvapiirrostekniikasta, joka muistuttaa kuvasuhteissaan ja -kulmissaan elokuva- tai valokuvatekniikkaa. Lisäksi halusin antaa oppilaille yleisintä sarjakuvanastoa, kuten *BD* (lyhennelmä sarjakuvaa tarkoittavasta sanasta *bande dessinée*), *bulle* (puhekupla) tai *récitatif* (kertojan ääni).

Sarjakuva oli valittu opetustuokion aiheeksi, sillä sarjakuvaa pidetään Ranskassa suuressa arvossa, ja vuonna 2014 sarjakuva kattoi maassa 12 prosenttia kaikesta kirjallisuudesta ([Les Echos 30.1.2014](#)). Vaikka sarjakuvaa tuotetaan ympäri maailmaa, Ranskassa uskotaan olevan erityisen suotuisat markkinat sarjakuvapiirtäjille siitä syystä, että siellä sattui olemaan 1950–1970-luvuilla poikkeuksellisen paljon lahjakkuutta samaan aikaan (kuten Moebius ja René Goscinny), mikä taas houkutteli piirtäjiä muualta maailmasta, ja näin suosio kasvoi. Myös suomalaisia sarjakuvia on käännetty ranskaksi, ja esimerkiksi [Ville Ranta](#) tekee sarjakuvataidettaan aktiivisesti tunnetuksi myös Ranskassa.

Ranskan Angoulême:ssa järjestetään vuosittain kansainväliset sarjakuvafestivaalit, josta sai alkunsa myös kriitikoiden ja toimittajien sarjakuvayhdistys (*l'Association des Critiques et journalistes de bande dessinée, l'ACBD*), jonka tarkoituksena on jakaa tietoa sarjakuvasta ja saattaa yhteen kriitikoita ja toimittajia, jotka työskentelevät sarjakuvan parissa. Yhdistys palkitsee vuosittain kriitikoiden valitseman sarjakuvan (*Grand prix de la Critique*). Kaikki ranskankieliset sarjakuvat eivät kuitenkaan ole ranskalaisia, vaan monet ranskankieliset sarjakuvat tulevat itse asiassa Belgiasta, kuten Tintti ja Smurffit.

Sarjakuvatietouden lisäksi pidin tärkeänä sitä, että oppilaat saisivat itse osallistua, ja että heillä heräisi mielenkiinto aihetta tai ranskankielistä kulttuuria kohtaan. Eräässä tehtävässä esimerkiksi vertailimme yhdessä oppilaiden kanssa ranskankielistä sarjakuvaa suomenkieliseen, jossa käytin apuna Asterix-sarjakuvan henkilöiden nimiä. Tässä tehtävässä oppilaat pohtivat hienosti syitä hahmoille valittuihin nimiin ja sovelsivat tietoaan sarjakuvista päätellen nimien yhteyksiä hahmojen toimintaan. Mietimme muun muassa, miksi Asterixissa kylän trubaduuriin nimi tarkoittaa ranskaksi ”kaikenkattavaa vakuutusta”, ja eräs oppilas selitti syyn ehkä olevan se, että trubaduuri on sarjakuvissa hyvin altis onnettomuuksille. Oppilaat osoittivat kiinnostusta aihetta kohtaan ja esittivät kysymyksiä myös historiaan liittyen. He miettivät, miksi gallialaisten hahmojen nimet päättyvät -ix-päätteeseen, ja myös miksi roomalaisten nimet eroavat gallialaisista.

Yhdistä hahmo ja käänös

1. Astérix - vrt. asteriski *	A. Amaryllix (Unhygienix)
2. Obélix - vrt. obeliski (kivipylväs) tai Obèle †	B. Caravellix (Fulliautomatix)
3. Idéfix - päähänpintymä	C. Jelousubmarine (Bacteria)
4. Panoramix - laajakuva	D. Obelix
5. Abraracourcix - kädet valmiina iskemään	E. Asterix
6. Bonemine - hyvännäköinen	F. Akvavitix (Getafix joskus Vitamix)
7. Agecanonix - kanoninen ikä	G. Idefix (Dogmatix)
8. Assurancetourix - kaikenkattava vakuutus	H. Smirgeline (Impedimenta)
9. Cétautomatix - se on automaattinen	I. Trubadurix (Cacofonix)
10. Ordralfabétix - aakkosjärjestys	J. Senilix (Geriatrrix)
11. Iélosubmarine - (engl.) keltainen sukellusvene	K. Aladobix (Vitalstatistix)

Kuva 1. Oppilaiden kanssa tehty Asterix-tehtävä.

Toiset tehtävät, jotka oppilaat saivat tehdä ryhmissä tai yksin, olivat sarjakuvan puhekuplien täyttötehtävät. Ensin he järjestivät dialogin oikeaan järjestykseen ja sen jälkeen he saivat itse keksiä oman dialogin. Näitä tehtäviä varten kävimme yhdessä läpi hieman sanastoa, ja he saivat myös kysellä vapaasti sanoja avuksi. Puhuin myös onomatopoeettisista ilmauksista, jotka ovat juuri sarjakuvalle tyypillisiä. Ne ovat sanoja, huudahduksia tai ilmauksia, jotka jäljittelevät tai muistuttavat ääntä ja jotka vaihtelevat kielestä toiseen. Tyypillisin esimerkki tästä on kukon kieunta eri kielillä, esimerkiksi *cocorico* ranskaksi tai *kuckeliku* ruotsiksi. Teimme ilmauksiin liittyen tehtävän, jossa oppilaat näkivät listan ranskankielisistä ääniefekteistä, kuten kivun ilmaus, puhelin tai yskä, ja he saivat kertoa, mitä vastaavat olisivat suomeksi.

Aivan opetustuokion lopuksi keskustelimme kielten yleensä ja erityisesti ranskan merkityksestä, sillä sitä puhutaan ja se on hyödyllinen muuallakin kuin Ranskassa, esimerkiksi Sveitsissä, Kanadassa ja Senegalissa. Puhuimme myös yleisesti kuinka muitakin kieliä kuin vain englantia kannattaa opiskella, koska kielitaito avaa ovia maailmalle ja sitä tarvitaan esimerkiksi työelämässä tai matkailussa.

Kuva 2. Oppilaat saivat keksiä dialogin puhekupliin.

Minulle tunti antoi hyvää kokemusta opettamisesta ja vuorovaikutuksesta oppilaiden kanssa.. Erityisen opettavaista itse opetustuokion lisäksi oli juuri se, että sain itse suunnitella omannäköiseni luentopakettin ja sen, mihin haluan opetuksen pääpainon sijoittuvan. Olen miettinyt suuntautuvani opettajaksi, ja tästä kokemuksesta jäi hyvä mieli ja tuntemus, että opettaminen voisi tulevaisuudessa olla minulle oikea ala.

Lopuksi

Elämyspolku antaa varsinkin opettajiksi suuntautuville opiskelijoille hyvää kokemusta oppituntien suunnittelusta. Lisäksi mielenkiintoiset ja uudet aiheet, joita voi itse muokata omannäköisikseen motivoivat jatkamaan eteenpäin opinnoissa, ja voivat myös kannustaa omien opintojen lopullisen päämäärän löytämisessä.

Oppilaille Elämyspolku tarjoaa vaihtelua oppitunteihin ja, samalla tavalla kuin tunteja pitävälle opiskelijoille, tutustuttaa oppilaat erilaisiin ja uusiin näkökulmiin ranskan kielestä. Oppilaat näkevät myös opiskelijoiden kautta konkreettisen jatkumon kielten opiskelulle, mikä saattaa kannustaa heitä jatkamaan kielten opiskelua ja lisätä kiinnostusta kieliä kohtaan.

Lähteet

Barroux, David. 2014. Comment la France est devenue la terre d'accueil de la BD. *Les Echos* 30.1.2014. Saatavissa : https://www.lesechos.fr/30/01/2014/LesEchos/21616-049-ECH_comment-la-france-est-devenue-la-terre-d-accueil-de-la-bd.htm. Viitattu 15.11.2017.

Elämyksien ranska – Ranskan kieltä ja kulttuuria kielenoppijalle. 2017. Turun yliopiston ranskan oppiaineen opetustarjonta Turun kaupungin Elämyspolulla. https://blog.edu.turku.fi/elamyspolku/files/2016/10/EI%C3%A4myksien-ranska_2017.pdf. Viitattu 15.11.2017.

Elämyspolku. 2016. Turun kaupunki. <https://blog.edu.turku.fi/elamyspolku/>. Viitattu 15.11.2017.

Ranta, Ville. 2017. Ville veut être français. Journal des humiliations dans la langue, la culture et l'identité. <http://villeranta.com/francais/>. Viitattu 11.12.2017.

Kirjoittajatiedot

Liisi Filppa, fil. yo., ranska, kieli- ja käännöstieteiden laitos, Turun yliopisto

Milla Luodonpää-Manni, FT, tutkijatohtori, ranska, kieli- ja käännöstieteiden laitos, Turun yliopisto

3–5 artikkelin sisältöä kuvaavaa asiasanaa

sarjakuva, ranska, Elämyspolku